

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**DE TRIBVS BONORVM || operum generibus,||
ELEEMOSYNA,|| IEIVNIO ET ORATIONE;|| de que eorundem
operum vi, vsu, & || ratione, LIBRI TRES,|| AVCTORE ||
THEODORO PELTANO SO-||cietatis IESV Theologo.|| AD ...**

Peltanus, Theodor Anton

Ingolstadii, 1580

Qvinti. Quæ Aeriani, cæterique, qui cum illis faciunt, contra ciborum delectum obiiciunt, ea nihil verè & efficaciter probare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46891](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46891)

Sacerdotes Iouis
in Creta à carni-
bus abstinēt.

EVRIPIDES in Creta Iouis Prophetas non solum carnibus, sed etiam coctis cibis abstinuisse refert. Xenocrates Philosophus de Triptolemi legibus apud Athenienses tria tantum precepta in templo Eleusinae residere scribit; Nimirum venerandos Deos, venerandos parentes, carnibus non vescendum. Orpheus in Carmine suo esum carniū detestatur. Pythagoræ, Socratis, Antistenis, & reliquorum frugalitatem referrem in confusionem nostram, nisi & longius esset, & proprii operis egeret. Hæc omnia Hieronymus contra Iouinianum, eiusdemque sectatores, quæ clarè ostendunt, apud Paganos quoque veramque religionis ignaros abstinentiam, ciborumque delectum suum etiam habuisse locum. Fatendum est tamen, & fatemur libenter, non omnes illos, quorum B. Hieronymus meminit, virtutis studio ductos abstinuisse; sed quosdam quoque prava quadam superstitione occæcatos: Sed hæc interim superstitio piorum religionem non infirmit, sed confirmat. Superest ut ea paucis proponamus & diluamus, quæ moderni Aëriani & Iouinianistæ contra ciborum delectum obiectare solent.

Quæ Aëriani, caterique, qui cum illis faciunt, contra ciborum delectum obiciunt, ea nihil verè & efficaciter probare.

CAPVT QVINTVM.

PRIMVM AERIANORVM ARGVMENTVM.

VT cultus quispiam DEO sit gratus, ab ipso institutus, vel preceptus sit oportet: At ciborum delectum CHRISTVS Dominus, neque instituit, neque precepit, quin potius omnibus omnia promiscuè citra ullam exceptionem indulset; ait enim: *In quamcumque civitatem intraveritis, & susceperint vos, manducate, quæ apponuntur vobis. Non enim quod intrat in os, inquinat hominem; sed quod procedit ex ore, hoc inquinat hominem.* Hæc ille, quæ Apostolus ad verbum penè repetit. Scribit enim: *Si quis vocat vos infidelium ad cœnam, & vultis ire, omne, quod vobis apponitur, manducate.* Idem ad Timotheum scribens, infidelitatis notam iis impingere non dubitat, qui cibos, quos cum gratiarum actione percipere licet, olim prohiberi erant.

Luc. 10.

Matth. 15.

1. Cor. 10.

1. Timot. 4.

SOLV.

SOLVTIO ARGVMENTI I.

SANE si DEVS Opt. Max. id solùm approbat, ratumque & gratum habet, quod per se ordinat vel mandat, cætera autem omnia veluti idololatræ vel superstitiosæ (sic enim loquuntur Antagonistæ) condemnat: consequens fit, neque Abelis, neque Noë, neque Melchisedechi, neque Abrahæ, neque vllius alterius, qui Moyse legem antecesserunt, sacrificia; neque pia illorum studia, quos Apostolus afflictos, angustiatis, melotis & pellibus caprinis indutos, in montibus & solitudinibus oberrasse commemorat; neque Rechabitarum obedientiam, singularemque eorundem abstinentiam; neque duram illam Eliæ, Elisæi, aliorumque prophetarum viuendi rationem; neque Samuelis, Dauidis, Ester, Iudith, Machabæorum, Ninivitarum &c. ieiunia; neque innumera alia veteris pietatis officia vnquam illi grata extitisse: Siquidem nihil horum omnium ille vnquam per se, aut per alterum præcepisse, aut ordinasse legitur. At quis hoc, nisi improbus mentè que omnino destitutus dicere audeat?

SED quia hæc vetusta sunt, veniamus ad nostra. Vbi, quæso, DEVS Ioanni Baptistæ præcepit, vt prima statim ætate secederet in desertum? pilis que camelorum indutus, agresti tantùm melle & locusta vesceretur? Vbi virgini Matri, vt post salutationem Angelicam ad Elizabeth cognatam suam sese conferret? Vbi Annæ viduæ, vt ieiuniis & obsecrationibus die noctuque DEO in templo deseruiret? Vbi mulieri peccatrici, vt CHRISTI pedes lachrymis ablueret? ablutos que & propriis capillis extensos, vnguento perfunderet? Vbi primis Christiani nominis sectatoribus, vt diuenditis, quæ possidebant, communem inter se vitam ducerent? Vbi Apostolis, vt septem Diaconos instituerent? vbi Petro, vt Ananiam, & vxorem illius Sapphiram, propter fraudem factam morte mulcarent? Vbi Paulo, vt incestum Corinthium Sathanae traderet? Vbi Matthæo, Marco, Lucæ, & Ioanni, vt Euāgelij historiam contexerent? Sed in re clara nimis fortassis videor, præsertim cum suo ipsorum gladio aduersarios iugulare hinc valeam.

ET ENIM si, vt ipsi dicunt, certumque doctrinæ suæ principium sumunt, id solùm recipiendum est, quod à DEO mandatum, ordinatum vel institutum est; quæro ab iis, vbi, quando, quibusue præsentibus Lutherò, cuius facta dictaque omnia oraculorum

V 3 loco

Hebr. 11.

Hier. 35.

Emotæ mentis hominis est dicere, Deum illa solùm præbare, quæ ipse mandat vel ordinat.

Luc. 1.

Marth. 3.

Marc. 1.

Luc. 1.

Luc. 2.

Luc. 7.

Act. 2.

Act. 6.

Act. 5.

1. Cor. 5.

Lutherus incestis nuptiis pollucus.

Lutherus innumera fecit et docuit, & scripsit & citra & cōtra manifestum Dei mandatum.

loco habent, à D E O iniunctum est, vt sacratissimo religionis vinculo nefario ausu perrupto proculcatōque, perpetuæ castimoniz voto obstrictam incestis nuptiis pollueret? aliisque, vt idem sacrilegium admitterent, auctōr esset? Vbi & quando, vt augustissimum altaris Sacrificium, omnesque Ecclesiasticos ritus & ceremonias abrogaret? sacrorumque Canonum volumina publicè incenderet? Vbi, vt Principes, politicōsq; magistratus ad monasteriorum euerfionem inflammaret? Vbi, vt Catholicam Ecclesiam, summumque eiusdem antistitem tot maledictis, conuitiis, & calumniis appeteret, quot plaustrum vix portaret? Vbi tandem, vt tot doctrinæ portenta sectasque, quot post C H R I S T V M natum simul extiterē nunquam, in orbem inueheret? omnesque, qui in illa non iurarent, Sathanae deuoueret? Neque enim dicere possunt, occulto diuini Spiritus instinctu id fecisse. Constat namque, D E V M non esse auctorem sacrilegiorum, dissidiorum, sectarum, hæresum, flagitiorum, aliorumque eiusmodi; verum pacis, concordia, modestia, continentia, patientia, cæterorumque, quæ non ad mortem; sed ad vitam, veramque beatitudinem viam muniunt. Similis quæstio de omnibus sectariorum ritibus, legibus, & ceremoniis moueri posset. Certum est enim, quicquid contra Ecclesiam, eiusdemque morem, & fidem faciunt, dicunt, aut instituunt, hoc totum citra D E V M, omnique eiusdem mandatum facere, dicere, ac instituere. Iam si Antagonistæ priuata Lutheti, aut Zuuinglij, vel cuiuscunq; alterius sectici magistri placita vitro complectuntur; omnesque, qui salute potiri volunt, amplecti debere vociferantur, quæ tamen ad eò nullum D E I mandatum habent, vt cum D E I lege, publicaque honestate sæpenumero pugnent; cur Ecclesiæ sanctiones repudiant, easdemque veluti superstitiosas condemnant, quæ magna sanctimonia pollent, suamque à C H R I S T O ipso auctoritatem habent?

Christus nulli alimenti genus inhibuit, sed neque inhibere quoque debuit.

AT nullum, assumebant, C H R I S T V S Redemptor noster alimenti genus inhibuit? Fatemur, nullum absolute inhibuisse, sed nec vllum quoque absolute inhibere debuit. Nam si quod absolute inhibuisset, nullo tempore, nulla urgente necessitate, illo vtilicuiisset, adeoque ipso auctore aliquod prisca legis vestigium in noua lege adhuc reliquum fuisset; hoc autem nullo modo conueniebat: Quandoquidem cum cibi in veteri lege prohibiti, maiorem

tem partem quoddam futurorum symbolum præ se ferrent, si quod ex ea inhibitione membrum remansisset, aliquid, quod per CHRISTVM nondum expletum esset, etiamnum superesse suspicari licuisset. Ea autem suspicio magnam, infirmis præsertim, errandi occasionem subministrasset.

SED & hæcenus quoque ad ciborum delectum viam aperuit, quatenus ieiunium verbo & exemplo approbavit, sponsoque ablato, illud in Ecclesia DEI vsurpatum iri certò prædixit. Siquidem legitimum Ecclesiæ ieiunium citra ciborum delectum constare omnino nequit. Ad hæc licet CHRISTVS nullam escam absolute prohibuerit; attamen ob speratam vtilitatem, vel occurrentem necessitatè à quibusdam abstinere vnicuique; liberum reliquit. neque hoc in quaestionem cedit. Iam si singulis Ecclesiæ membris, modò vtilitas id sua deat, vel necessitas aliqua id postulet, integrum est, à quibusdam abstinere; imò verò iuramento vel voto, quæ non minus ligant, quàm publicæ leges, ad quorundam abstinentiam perpetuò, vel ad tempus se obstringere: cur Ecclesiæ legitimòue eiusdem magistratui, ob causam toti Reipub. Christianæ vtilem vel necessariam, certam de abstinentia sanctionè, quæ fideles omnes obliget, edere non liceat?

MIRVM profectò esset, politicum magistratum leges, quæ fini, quem sibi præfixum habet, seruiant, ferre, subditosque ad fidam eandem obseruationè sub graui pœna obligare posse, Ecclesiam autem decreta vel Canones, quæ in finem, in quem ipsa tendit, conferant, edere non posse. Nunquid ciuilis potestas maior, aut sanctior est Ecclesiastica? nequaquam. Etenim, vt de illa scriptum extat: *Qui potestati resistit, DEI ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi damnationem sibi acquirunt.* item: *Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter DEVM: siue Regi tanquàm præcellentis; siue ducibus tanquàm ab eo missis, ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum,* ita de hac: *Qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit.* item: *Si te non audiuerit, dic Ecclesiæ; si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquàm Ethnicus & Publicanus.*

IMò verò quò Ecclesia illustriorem finem sibi præpositum habet quàm Respubl. (huius enim finis est ciuium pax, rerum ad humanæ vitæ conseruationem necessariarum copia, aliæque eiusmodi; illius verò, gratia & vita æterna) eò huius leges arctiori vinculo obligant, quàm illius. Nulla est itaque consecutio: CHRISTVS nullum alimenti genus inhibuit: ergo Ecclesia vel eius

Christus ad ciborum delectum viam muniuit.

Ecclesia potest edere leges toti Reip. Christianæ vtilis vel necessarias. Ineptum est dicere, Reipub. aliquam leges obligatorias concedere posse. Ecclesiã non posse.

Rom. 13.
1. Petr. 2.

Luc. 10.
Matth. 18.

Ecclesiæ leges certa quadam ratione arctius obligant quàm politica.

Vica-

Vicarius nullum inhibere potuit, aut debuit. Sicut quoque non sequitur: hoc vel illud iure diuino, vel naturali non est inhibendum aut præceptum; ergo Princeps vel alius legitimus magistratus inhibere, vel mandare non potuit, aut non debuit: Alioquin enim politica & Ecclesiastica leges ad vnum omnes nullarum profus virium existerent; vt quæ omnes de rebus suapte natura indifferentibus caueant. Quamuis ergo CHRISTVS de ciborum delictu, de ieiunio, de festis, de quæ aliis id genus ritibus & cæremoniis peculiare leges non edidit, attamē Vicariis suis, vt pro locorum, temporum, ac personarum qualitate eiusmodi leges conderent, plenam auctoritatem reliquit.

Leges humane feruntur de rebus sua natura indifferentibus.

Matth. 15.
1. Timo 4.
Ad Tit. 1.

Ecclesia eiusque praxis optima rerum in fide vel moribus controuersarum interpretat.

Li. 31. c. 4. cont. Faust.

Genes. 1.

Omnia munda natura, sed non significatione.

SCRIPTURAE porro, quas ad assumpti confirmationem Antagonistæ allegabant, illæ si quid probant, vnum id solum probant, quod integro capite iam dudum antè probatum & constitutum est; nempe nullum cibum ex se immundum, aut lege aliqua vt talem, inhibendum esse. Hoc vnū enim & aliud nihil probat illud CHRISTI: *Non quod intrat in os, coinquinat hominem.* & illud Apostoli: *Omnia DEI creatura bona est.* & illud item eiusdem: *Omnia munda mundis, coinquinatis autem & infidelibus nihil est mundum.* Quod autem hæc vera germanaque harum Scripturarum sit sententia, id præter Ecclesiæ praxin, quæ optima rerum in fide & moribus controuersarum interpretat, ea, quæ loca hæc citata proximè antecedit & consequuntur, clarè ostendunt, confirmantque illustres veterum Theologorum in eadem loca explanationes.

AUGUSTINVS: Cùm Apostolus ait: *Omnia munda mundis, naturas ipsas intelligi voluit, quas DEVS creauit, secundum illud, quod Moyse in Genesi scripsit: Et fecit DEVS omnia, & ecce bona valde: non significationes, secundum quas DEVS per eundem Moysen ab immundis munda discreuit. Vnde quia multa, & multis locis iam diximus, nunc breuiter admonuisse suffecerit. Proinde illos, qui iam tempore reuelationis noui Testamenti adhuc illas umbras futurorum ita custodiendas putarent, vt sine iis gentes salutem, quæ in CHRISTO est, percipere non posse contenderent, immundos dicit Apostolus, quod carnaliter saperent: & infideles, quod tempus gratiæ à legis tempore non fecernerent. Quibus ideo dicit, nihil esse mundum; quia & iis, quæ respuebant, & iis, quæ sumebant, nec sanctè, nec iustè utebantur, sicut omnes quidem*

quidem infideles, & vos præcipuè Manichæi, quibus omnino nihil est mundum. Et paucis interiectis hæc subiungit:

OMNIA ergo munda mundis secundùm naturam, in qua creata sunt, non tamen omnia secundùm significationem primo populo Iudæorum. Nec vobis omnia, vel propter salutem corporis, vel propter consuetudinem humanæ societatis apta sunt, sed cum sua cuiq; redduntur, & naturalem ordinem seruant. Omnia munda mundis, immundis autem & infidelibus, quales vos præcipuè estis, nihil est mundum. Et exponens illud: In nouissimis temporibus &c. ita ait: Hos propriè designat, qui non propterea temperant à cibus talibus, vt aut concupiscentiam suam refrenent, aut infirmitati alterius parcant; sed quia ipsas carnes immundas putant, & earum creatorem DEVM esse negant. Hæc Augustinus; cui sectarij inter omnes Scripturarum interpretes primas deferunt, seseque in illius auctoritate esse vbique vociferantur.

SED nunquid solus Augustinus nobiscum hîc facit? minimè gentium. Facit etiam Hieronymus, Ambrosius, Chrysostomus, Theodoretus, & alij plerique veteres recentisque Theologi. Hieronymus: Reprobatur Apostolus eos, qui iubebant à cibus abstinerere, quos DEVS creauit ad vtendum cum gratiarum actione; sed Marcionem designat & Tacianum, & ceteros Hæreticos, qui abstinentiam inducunt perpetuam, ad destruenda, & contemnenda, & abominanda opera creatoris: Nos autem & creaturam omnem laudamus DEI, & maciem faginæ, abstinentiam luxuriæ, ieiunia præferimus saturitati. Ambrosius in eundem locum: Manichæi & CHRISTVM negant, & nuptias prohibent, & abstinentiam à cibus tradunt. Chrysostomus ad idem caput: De Manichæis, Encratitis, & Marcionistis, & omnium officina loquitur. Horum expositionem ad vnguem sequuntur Theodoretus, Cyrillus Hierosolymitanus, Aquinas, Lyranus, Hugo, Dionysius Carthusianus, & alij recentiores. Nihil est ergo, quod Hæretici vel hunc, vel alium quemcunque similem locum Catholicis obii-ciant.

SED dicis, si cibus, qui in os ingeritur, hominem non coinquinat, vt CHRISTO, veritate ipsa attestante non coinquinat, quid est ergo, quod manducantem contaminat? Aliud nihil sanè,

X
quàm

Eod. cap. & lib.

1. Timoth. 4.
Cont. Adiman.
c. 14.

Li. 2. contr. Ioni.

Ambros.

Chryf. hom. 12.

Cibus hominē
nō contaminat,
sed mala volun-
tas, vel cibi abus-
sus.

- quàm iniquus vel improbus illius animus, qui manducat: Sine ea iniquitas vel improbitas inde proueniat, quòd sciens volensque cibo suo proximum offendat; siue quòd contra legem vel conscientiam eundem ingerat; siue quòd alia quacunq; ratione contra legitimum cibi vsum committat. Perdidit Adamum vniuersamq; eiusdem posteritatem pomum, non quòd pomum illud ex se mortiferum esset; alioqui enim omne pomum mortem adferret; sed quia contra expressum DEI mandatum vsurpatum fuerat.
- Genes. 3. Sic Esau quoque non ipsa per se esca criminis reum fecit, sed esca nimis auidè, hoc est, vsq; ad sacramenti contemptum petita. Sic tandem Hebræum populum non volucris, sed murmur contra DEVM, & manne contemptus in grauissimum vite salutisq; discrimen adduxit. Idem statuatur de reliquis, qui contra præceptum, vel contra decorum manducant, vel manducarunt aliquando. De hac coinquinationis ratione D. Augustinus alicubi ita scribit:
- Tract. 73. in Ioan. FASTIDIEBANT Israëlita, quod habebant, & quod non habebant, impudenter petebant; quasi non melius peterent, non vt cibus, qui deerat, indecenti desiderio præstaretur, sed vt ille, qui aderat, sanato fastidio, sumeretur. Quando enim nos delectant mala, & non delectant bona, rogare debemus potius DEVM, vt delectent bona, quàm vt concedatur mala; Non quia malum est, carne vscei, cum de hac re Apostolus loquens, dicat: *Omnis creatura DEI bona est, & nihil reiiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur.*
1. Tim. 4. sed quia, sicut idem ipse ait: *Malum est homini, qui per offendiculum manducat.* Et si per hominis offensionem, quantò magis DEI? Cuius in Israëlitis non parua erat offensio, repudiare, quod dabat Sapientia, petere id, quo inhiabat concupiscentia: quamuis illi nec peterent, sed quia deerat, murmurabant. Sed vt sciremus, non DEI creaturam esse culpabilem, sed inobedientiam contumacem, & inordinatam cupiditatem, non propter porcum, sed propter pomum primus homo mortem inuenit. Et Esau primatus suos non propter gallinam, sed propter lenticulam perdidit. Et hæc ad ea, quæ contra ciborum delectum ex Apostolo adferebantur.
- Genes. 3. Genes. 25. AD illud autem Lucæ: *Manducate, quæ apponuntur vobis,* respondetur primò, his CHRISTI verbis, si contextus, vnde hic locutus est, accuratè, vt par est, discutiatur, ciborum delectum in Catholica Ecclesia vnitatum nequaquam oppugnari, sed vagandi, deque
- Rom. 14. Luc. 10. Lege Ambrosii. li. 6. ad cap. 9. Luc.

déq; domo in domum ventris, causa transeundi, ansam Aposto-
lis, eorundemq; sectatoribus præcindi. Respondetur secundo,
hæc iis dicta indultaque fuisse, qui eiusmodi populo Euangelium
denunciaturi erant, qui ciborum delectum ad superstitionem vs-
que seruabat. Neque enim vllum omnino periculum erat, ne Iu-
dæi, ad quos solos per id tempus Euangelizatum mittebantur,
aliquid, quod per Moyfi legem interdictum foret, apponerent.
Sed neque dubitandum est quoque, si quid fortè eiusmodi appo-
suissent, frustra apposituos fuisse. Certum est enim, Apostolos re-
ligiosè ab omni eo absteturos fuisse, quod lex profanum censuis-
set. Nisi enim ita comparati fuissent, Petrus post acceptum Spiri-
tum sanctum, ad mactandum, & quiduis promiscuè manducan-
dum inuitatus, nunquam diciturus erat: Absit Domine, quia nun-
quam manducaui omne commune & immundum.

RESPONDERI tertio potest, hoc CHRISTI dictum, mul-
taque id genus similia, non absolute aut præceptiuè exponendum
esse, sed commodè & permissiuè. Neque enim vult ille, multò ve-
rò minus iubet, vt quæcunque tandem apponuntur, ea simplici-
ter manducant; facit autem iis facultatem, vt ex appositis ea acci-
pant, quæ accepta animum aut corpus non lædant. Vt ergo ab iis
abstinendum est, quæ valetudinem offendunt, esto secundum se
mala, aut inhibita non sint, ita etiam ab iis, quæ conscientiam quo-
uis modo vulnerant, aut contaminant. Qualia utique sunt ea om-
nia, quæ pro temporis ratione lege aliqua prohibita sunt, aut
sumpta proximum offendunt. Quod porro eidem illi loco ex Pau-
lo, quasi cognatum adiiciebatur, hoc iam antè solutum est, neque
alia solutione, aut expositione indigens est. Solum enim probat,
nihil secundum se immundum esse, ne illud quidem, quod idolis
est immolatum, aut per Moyfi legem veluti commune vel immu-
dum proscriptum; adeoq; scandalo, maiorumq; statuto semoto,
quibuslibet hoc rerum statu vesci licere, quod verum est, & sæpe
iam antè concessum est. At de primo Argumento satis.

SECVNDVM ANTAGONISTARVM

Argumentum.

Nihil recipi debet, quod cum superstitionis, aut erroris,
aut valetudinis periculo coniunctum sit; atqui ciborum delectus
omnia hæc incommoda secum trahit: Nã & per se sapit quiddam
X 2 Iudai-

Quis sensus hu-
ius Christi: Man-
ducate que appo-
nuntur vobis.

Act. 10.

Vt ab iis abstinē-
dum est, que cor-
pus lædunt, esto
mala nō sint, ita
etiam ab iis, que
animā offendūt.

Judaicum; & rudes, vt escas quasdam ex se malas vel immundas esse credant, certa quadam ratione inducit; & eos tandem, qui ea, quorum in legitimis ieiuniis vsus esse solet, non ferunt, non parum offendit. Satius proinde videtur, omnia omnibus promiscuè permittere, quàm aliquid eorum, quæ in humanæ vitæ vsu veniunt, cum tanto damno prohibere.

SOLVTIO II. ARGVMENTI.

ET hæc quoque ratio membrorum numero ad victoriam nititur magis, quàm rerum pōdere. Nam ad primum quod spectat, nihil nobis cum Iudæis, multò verò minus cum Manicheis, aut Tacianis, aut aliis quibuscunque hæreticis commune est. Ecquid enim negotij est Christiano homini cū solidis aut multifidis animantium vngulis, aut cum auibus rapacibus, aut cum piscibus squama non contectis, aut cum cæteris à Iudæorum mensa proscriptis? Nihil quicquam; neque enim nos temporum, aut ciborum differentiis insistimus, quò futurum aliquid designemus, aut in moribus erudiamur, aut valetudini consulamus, quæ causæ abstinendi Iudæis erant præpositæ; verùm omnia ad D E V M & Spiritum referimus: quippe qui in hoc abstinendi, vel discernēdi genere aliud nihil spectemus, quàm vt laborum nostrorū interualla diuinorum beneficiorum commemorationi consecremus; nosq; per carnis abstinentiam, ad eadem illa beneficia recolenda vigilantiores paratioresque reddamus; & eam tandem, quam par est, Ecclesiæ obedientiam, proximòque ædificationem præstemus.

AT siue hac, inquis, siue illa, siue alia quacunque de causa à quibusdam abstineas, ea tamen abstinentia non aliunde, quàm à Iudæis originem trahit? Istud iam negatum est, & rectè negatum est: Aliud enim nos nostra abstinentiâ spectamus, aliud olim Iudæi. Hebræi adhæc perpetuò à quibusdam abstinebant, nos ad tempus tantum. Sed & dato quoque, à Iudæis ad nos fluxisse, nunquid ob id statim est Iudaica, aut veluti Iudaica explodenda? minime verò. Non ideo negligendum est, scribit Leo Magnus, quia de obseruantia veteris legis assumptum est, tanquam hoc ex illis sit, quæ inter discretionēs ciborum, inter baptismatum differentias, & auium pecudumque hostias esse destiterunt. Illa enim, quæ rerum futurarum figuras gerebant, impletis, quæ significauerunt, finita sunt: ieiuniorum verò vtilitatem noui Testamenti gratia

Mu' cūm intercedit inter Iudæorum & Christianorum abstinentiam. Triplici de causa Iudæi à quibusdam abstinebāt.

Cur Christiani statim temporibus à quibusdam escis abstineant.

Ser. 4 de ieiun. 4. mens.

noa

non remouit; & continentiam corpori & animæ semper profuturam, pia obseruatione suscepit. Quia sicut permanet apud intelligentiam Christianam: *Dominum DEVM tuum adorabis, & illi soli seruias, & Diliges proximum tuum sicut teipsum,* & cætera talium mandatorum; ita quod in iisdem literis de ieiuniorum sanctificatione & curatione præceptum est, nulla interpretatione vacuatur. Hæc Leo; quibus aperte indicat, cum ieiunium, tum ciborum delectum, ut quidem ad ius naturæ pertinent, etiamnum robur obtinere, ut verò ad veteris legis ritus & cæremonias, iam dudum exoleuisse.

INFERA idem Pater & Pontifex clariùs ea de re differit: Cum vos, ait, dilectissimi, ad quædam, quæ etiam in veteri Testamento instituta sunt, adhortamur, non Iudaicæ vos obseruantia iugo subdimus, nec consuetudinem vobis carnalis populi indicimus. Excellit super illorum ieiunia continentia Christiana; & si quid illis & nobis commune est in temporibus, non concordat in moribus. Habeant illi sua nudipedalia, & in tristitia vultuum ostendant otiosa ieiunia; nos in nullo ad habitus nostri honestatem dissimiles, nec à iustis & necessariis operibus abstinentes, edendi licentiam simplici parcitate cohibemus, ut in vsu ciborum modus eligatur, non creatura damnetur. Nihil est ergo quod Iudæorum superstitionem nobis hoc loco obiiciant aduersarij.

QVOD porro de erroris periculo, vel præpostero rudium iudicio adiungunt, id tanti roboris est planè, quanti quod de Iudaica superstitione allegabatur, hoc est, nullius penitus. Etenim nemo mentis compos, quo omnes promiscuè, etsi non semper, uti vesciue cernit, id ex se malum, aut immundum facillè iudicauerit. Et ut maximè talis quispiam comperiretur, non ob id statim lex ad vtriusque hominis salutem tantopere utilis & necessaria abroganda esset, sed simplicium ruditas erudienda. Extât enim quàm plurimæ aliæ sanctiones & leges Reipublicæ Christianæ necessariae, quarum tamen rationes idiotæ perspectas non habent, nec ut perspectas habeant, vllum est operæ precium: sat illis est, si maiorum legibus & institutis parendum esse non ignorent. Et quod de falsa simplicium opinione; vel de errandi occasione hinc dicitur, hoc de præuaricatorum multitudine dictum quoque accipiat. Quandoquidem lex de ieiunio, vel ciborum delectu promulgata,

Deut. 6.

Matth. 22.

Ieiunium & abstinentiam iure naturali fundata.

Ser. 7. mens. 7.

Non est necessarium, ut subditi legum ratione teneant; sed satis est, si iustis legibus parendum intelligant.

mulgata, ideo est abroganda, quia rudes illius vim non assequuntur, vel quia multi passim in eandem præuaricantur, nulla omnino humana lex aut constitutio tuta erit: Imò ne ipse quidem decalogus. Constat enim, quàm plurimos cõtra illum committere, intimamq; eiusdem rationem omnino non penetrare.

Abstinẽtia cõ-
fert valetudini
& vitæ diutur-
nitati.

Eò vitæ mortali
um existit ma-
ior, quò vitæ lu-
xus minor,

Lib. de Virg.

Daniel. 1.

Admirabiles ie-
iuniorum & ab-
stinẽtiæ vires.

VTROQUE ineptius est, quod de valetudinis offensione ter-
tio loco adiciebatur. Communis enim sapientum vox est, quam
certæ quoq; experientiæ fides manifestè confirmat, abstinẽtiam
bonæ valetudini vitæq; diuturnitati plurimùm conferre. Etenim
ante diluuium, cùm nullus, vt quibusdam placet, vel infrequens
admodum vini & carniũ vsus erat, viuebatur ad octingentos &
nongentos annos: Postea, rerum luxu paulatim gliscente, decre-
uerunt etiam vitæ anni, adeò vt hac ætate multò plures compe-
riantur, qui ante trigessimũ, vel quadragesimũ, vel quinquage-
simũ ætatis annum diem suum obeant, quàm qui septuagesimi-
mũ, vel octuagesimũ, vel nonagesimũ attingat. Sed & Ere-
mitæ quoque, qui austerissimam viuendi rationem tenebant, in
multos annos sani & incolumes vitam producebant. Quòd si
qui eam vitæ diuturnitatem alteri causæ adscribendam existimẽt,
cum iis non pugnamus. At scimus interim, præter quotidianam
experientiã, complures graues Theologos & Medicos & Phi-
losophos à nobis stare, & inter hos quoque D. Athanasium. scri-
bit is autem in hunc modum:

QVOD si accedant aliqui & dicant tibi, ne frequenter ieiun-
nes, ne imbecillior fias: ne illis credas, nec auscultes. Istos enim
diabolus subornat. Reminiscere eius, quod scriptum est, quod
cùm Daniel & tres pueri capti essent à Rege Babylonis Nabucho-
donosore, & alij pueruli vnà cum iis, iussimq; esset ab eo, vt de
sua regia mensa comederent, & de suo vino biberent, Daniele
& tres pueros noluisse saturari ex mensa regia, & ad Eunuchum
dixisse: Da nobis de seminibus terræ, & vescemur, deditq; illis le-
gumina ad cibum, & aquam ad potum. Et produxit eos ad Re-
gem, & visæ sunt species eorum eximie super eos, qui ex mensa
regia vescabantur. Vide igitur quid ieiunium faciat, morbos sa-
nat, distillationes exsiccat, dæmones fugat, mentem nitidiorem,
cor purgatius, corpus reddit salubrius. Hæc ille aliaque complura
in eandem sententiã. Quare non est, vt valetudini suæ metuât, qui
moderatè abstinent.

SE D

SED & posito quoque, abstinentiam valetudini aliquod detrimentum adferre, non ideo tamen hinc statim desistendum foret: Siquidem damnum illud per spiritalia emolumenta, quæ inde proueniunt, multis modis compensatur: licet autem modicum aliquod incommodum, propter maius commodum subire. Præterea si licitum est, lucri, honoris, alteriusue externi boni causa peregrinari, rus colere, literarum studiis assiduò insistere, aliisque duris continisque laboribus incumbere, quæ omnia sua natura humidum radicale viresque corporis exhauriunt, adeoque aliquot necessariò dies vitæ adimunt; cur pietatis causa nefas erit ieiunare, vel à cibo vitam producere nato abstinere? Certè si id peccatum esset, sancti tam duram vitæ rationem in solitudine nunquam iniissent; neque alios ad iugem carnis mortificationem tantopere animassent. Nam è terra radicibus, crudisque oleribus victitare, noctes totas in oratione & sub dio transigere, flagris catenisque; carnem subinde concidere, aliaque eiusmodi edomandæ carnis causa præstare, qualia illi communiter præstabant, si rerum naturam, non DEI gratiam spectemus, non potest de vitæ spacio aliquantum non amputare.

FATEOR tamen, ieiunium vel abstinentiam indiscreta esse non debere: hoc est tanta, vt morbum non leuem, vel vitæ periculum non vulgare adducant, vel sensuum vigorem, vel rationis aciem labefactent, vel aliquod aliud eiusmodi corpori vel animo malum vel periculum procreent. Non enim licet seipsum occidere, aut mutilare, aut grauitè lædere, aut ad munia, quæ ratione officij vel status, incumbunt, inutilem reddere. In idem autem redit, magnòne an paruo tempore te perimas, aut mutiles, aut ad omnia inutilem reddas. Et quod de ieiunio vel abstinentia sponte suscepta hic asseritur, hoc ipsum etiam de ieiunio vel abstinentia præcepta assertum accipiatur. Ecclesia enim vel monastica professio ieiunium vel abstinentiam indicens, non eo rigore illud indicit, sicut nec indicere quoque potest, vt homo eorum causa graue aliquod animi, vel corporis, vel status incommodum incurrat.

Aliquid incommodi propter maius commodum tolerandum.

Non est peccatum ea tractare, vel tolerare, quæ vitam suam natura abbreviare nata sunt.

Abstinentia non debet esse immoderata, hoc est, tanta, vt animo vel corpori detrimētum adferat non vulgare.

TERTIVM

TERTIUM ADVERSARIORVM
Argumentum.

1. Cor. 10.
Coll. 2.
Rom. 14.
Gal. 5.

INSTANT tertio eiusmodi argumentatione. Illicitus est omnis cultus, qui cum DEI verbo, aut cum libertate, quam sua morte CHRISTVS nobis peperit, pugnat: at ciborum discretio cum utroque pugnat; scriptum est enim: *Omne, quod in macello venit, manducate.* Item: *Nemo vos iudicet in cibo & potu.* Item: *Qui manducat, non manducantem non spernat: & qui non manducat, manducantem non iudicet.* Tandem: *Vos in libertatem vocati estis, fratres &c.*

SOLVTIO III. ARGVMENTI.

QVO hæc Apostoli dicta pertineant, ex iis, quæ iam antè ex Augustino, & aliis Patribus in medium allata, & ex locis rursus, vnde petita sunt, absque vlla difficultate colligi potest. Nullum est enim, quod integrè citatum, suam solutionem secum non adferat. Primum nullam non escam sua natura mundam esse docet: Addit nihilominus ab idolothytis abstinendum, ne pusilli aliquid inde offendiculum capiant. Secundum neminem ea de causa in ius vocandum prædicat, quòd Iudæorum sabbata, neomenias, festa, ciborumque discrimina non seruet. Tertium temeraria iudicia, cæteraque, per quæ infirmi offendi facillè poterant, vetat. Quartum & postremum, ad qualem libertatem vocati sint Christiani, explanat. Neque enim Christiana libertas, facultas est nihil agendi, aut perperam agendi: nam nihil agere, aut malè agere non est Christianorum, sed dæmoniorum & hominum otiosorum. Est autem quædam immunitas à seruitute peccati, à tyrannide diaboli, ab onere & obseruatione veteris mandati. Ab his enim omnibus per CHRISTVM liberati sumus, non vt otiosè aut luxuriòsè ætatem transigamus; sed quò in iustitia & sanctitate omnibus diebus vitæ nostræ ipsi seruiamus. In summa Christiana libertas non est libertas carnis, sed spiritus.

Cujusmodi sit
Christiana li-
bertas.

Galat. 5.

VNDE id habes? Ex illo ipso loco, quem ex Apostolo citant. Scribit enim: *In libertatem vocati estis, fratres, tantum ne libertatem in occasione detis carnis; sed per charitatem spiritus seruite inuicem.* & paucis interiectis subdit: *Dico autem in CHRISTO; spiritu ambulate, & desideria carnis non perficietis. Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus*

uersus carnem. Et ne clam esset, cuiusmodi fructus hinc inde pro-
ueniant, quidue inter carnem & spiritum intercedat, rursus sub-
iungit: *Opera carnis sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria,*
idolorum seruitus, veneficia, inimicitia, contentiones, amulationes, iræ, rixæ,
dissensiones, sectæ, inuidiæ, homicidia, ebrietates, comestationes, & his similia.
Fructus autem spiritus est, Charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas,
bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas &c.

Ve carnis & spi-
ritus opa inter
se sunt admodū
dissimilia, ita e-
tiam carnis &
spiritus liber-
tas.

Si ergo Apostoli doctrinam sequimur, Christianam vel spi-
ritus libertatem nequaquam constituemus in fornicatione, aut
immunditia, aut impudicitia, aut luxuria, aut sectis, aut dissen-
sionibus, aut ebrietatibus, aut comestationibus, aut id genus aliis,
quæ maximè vigent apud noui Euangelij præcones, carnalis-
que libertatis assertores; (Fatentur enim, qui primatum inter il-
los obtinent, nusquam gentium plures scurras, adulteros, bla-
spheinos, helluones, ebriosos, impostores &c. inueniri, quàm in
illis ipsis locis & oppidis, vbi nouum illud Euangelium profemi-
natur) sed in modestia & castitate, in fide & charitate, in beni-
gnitate & mansuetudine, aliisque similibus virtutibus, virtutum-
que officiis, quæ res apud sectarios sunt admodum raræ. Non
diffiteor, multa ex iis apud multos quoque Catholicos desidera-
ri; verùm inter hos & illos hoc interest, quòd apud hos esse que-
ant, & sæpe esse soleant; apud illos autem esse non possunt; qui-
pe qui omnium verarum virtutum fundamento destituantur. Ie-
iunium itaque & abstinentia Christianam libertatem non infir-
mant, sed promouent; vt quæ vitia comprimant, mentem ele-
uent, virtutem largiantur & præmia.

Maxima carnis
licentia apud se-
ctarios.

Greg. in præf.

ARGVMENTVM QVARTVM
eiusdemq; solutio.

SCRIPTVRARVM præsidio destituti, ad priuatorum quo-
rundam hominum facta & dicta confugiunt. Inter cætera au-
tem allegant, Spiridionem virum alioqui pium & sanctū hospiti,
qui ieiuniorū die ad ipsum fortè diuenterat, suillas carnes appo-
suisse; tùm Alcibiadem quoque ab Attalo illustri martyre, quòd à
carnibus abstineret, reprehensum. Verùm vtrumque exemplum
nequicquam & deprauatè quoque allegant. Sozomenus de Spi-
ridione

Li. 1. ca. 19.

Y

Spiridion statis
tandem Quadra-
gesimæ diebus
cibum sumebat.

ridione ita scribit: Cùm instaret Quadragesima, ex itinere quidam fortè ad eum venit illis ipsis diebus, in quibus vnà cum suis ieiunia peragere consueuerat, & ad statum diem cibum degustare, cùm interpositis diebus sine cibo omnino remansisset. Cùmque Spiridion vidisset hospitem valde de via fessum, age, inquit, ò filia, primùm viri huius pedes laua, deinde ei cibum appone. Vbi verò respondit virgo, neque panem in ædibus esse, neque polentam. (Superuacanea namq; fuisset istarum rerum apparatus propter ieiuniū) Spiridion cùm precibus DEVM inuocasset, veniamque petiisset, dedit mandatum filia, vt carnes suillas, quas fortè in ædibus habebat, sale conditas coqueret. Quibus coctis hospitem fecit secum accumbere, deque carnibus apposis comedere cepit, hortatur hospitem, vt ipsum imitetur. Qui cùm illud facere recusaret, diceretque, se Christianum esse; hanc ob causam, inquit Spiridion, minus recusare deberes; nam omnia munda mundis sacrae litera pronunciant.

HÆC Sozomenus. quæ si rectè expendantur ciborum delictum magis confirmant, quàm infirmant: Constat hinc enim, Spiridionem non temerè suillas apposuisse, sed precibus munitum, euidentique necessitate compulsum. Nihil enim in ædibus aliud erat, quod peregrino fame exhausto, & oppidò lasso apponi posset. Qui tamen, ingenti fame & lassitudine non obstante, animosè allegat, se Christianū esse; neq; tali tempore tali esca vesci posse. Expugnat tamen repugnantem & carnes comedere detrectantem insignis Spiridionis charitas, euidentique, qua premebatur, necessitas. Nihil est igitur, quòd aduersarij Spiridionis factū nobis obiecerent. Nam quod Spiridion tunc fecit, hoc Ecclesia, simili vrgente causa, omnibus facere permittit, permittitq; semper. Adde, non totum id sanctum & imitabile esse semper, quod faciunt sancti perfectique viri: Nam Spiritus sanctus ita ipsos regit & agit, vt interdum quoque in aliqua errata labi permittat. Quare etiam Spiridion quasi facti sui rationem non satis exploratam habens, oratione se præmunit, veniamque, si quid forsitan erraret, humiliter petit. Nulla est itaque hæc consecutio: Spiridion vel alius quis hoc vel illud fecit, vel dixit; ergo rectè fecit vel dixit; tametsi Spiridionem rectè fecisse nihil ambigam.

AD Alcibiadem porrò quod attinet, fatemur, ab Attalo illustri

Nō est hominis
Christiani citra
necessitatem ve-
sci carnibus in
Quadragesima.

Nō totum sem-
per sanctum &
imitabile, quod
faciunt sancti.

Epistola ad Paulinum.

In ieiunij rigore temporis lapsu magna est facta remissio.

Satius salutaris legis rigore remittere, quam totam legem abrogare.

Carnes carnem magis saginant, quam vini potus.

Vini vsus raro vniuersè prohibetur, etiam ieiuniorum tempore.

Aque potus plerisque parè gratus.

Math. 4.

Quò plura inflàmata còeunt, eò flamma exurgit maior.

mitatis solatium, non luxuriæ pariat incendiù. Deniq; qui à carne abstinent, nequaquã sumptuosiora marinarum beluarum còuiuia præparent. Et illud tandem Hieronymi: Sit vilis & vespertinus cibus, olera & legumina, interdumq; pisciculos pro summis ducas deliciis. Verùm vt in aliis ieiunij partibus ob humanã imbecillitatem, aliasq; causas magna temporis lapsu facta est remissio; ita etiam in victu ciborumq; delectu. Neq; hæc indulgentia vicio verti potest Ecclesiæ; duxit enim illa & rectè duxit, satius esse, non nihil de legis rigore remittere, quam legem apprimè vtilem & necessariam prorsus abrogare.

CAETERVM cur in vini potu dispensatum sit potiùs, quam in carniù esu, non vna à Theologis & Canonistis ratio assignatur; potissima est, quòd carnes vino magis nutriant, maioremq; humorum copiã generent, adeoq; maiorem fomiti materiam suggerant. Vinum enim tametsi plusculum sumptum inflammet, facili tamè negotio euaporat. Quarè illius vsus faciliùs quam carniù indulgetur. Imò verò vini potus raro vniuersè inhibitus legitur. Nam licet feruentiores Christiani ab vtroq; abstinebant olim, à vino tñ ex priuata deuotione abstinebant veriùs, quam ex viliùs præcepti necessitate. Carnes aut ieiunantibus nunquã indultè comperiuntur: vnde pleriq; omnes monachum professi à carnibus abstinent, à vino autem non item. Sed & multò faciliùs quoq; impetraueris à quopiã ieiunaturò, vt abstineat à carne quam à vino ceterisq; que cum eo cognatione habent; potus enim aque vt palato, ita stomacho quoq; minùs est gratus. Deniq; primus homo non est lapsus per potum, vini, sed per pomum; neq; diabolus CHRISTVM tetrauit per vinum, aut aliquid omnino hominem inebriare natum, sed tantùm per cibum; aiebat enim: *Dic ve lapides isti panes fiant.*

VERVM hæ postremæ rationes eiusmodi sunt ferè, cuiusmodi est aduersarij argumentum, hoc est, ponderis non admodum magni. Qualis enim est hæc consecutio: Ecclesia non prohibet vinum, vel pingues pisces, quæ ipsa etiam inflammant, carnemq; saginant, ergo nec carnes quoque inhibere debuit? Nam vt iam dictum est, hæc non æquè saginant aut inflammant ac carnes: & vt maximè ex æquo saginarent & inflammarent, adhuc tamen ratio illa nulla esset: Quandoquidem quò plura inflammantia & saginantia consociantur, eò interior flamma maior efficitur: Facilius

cilius est autem, paruam flammam superare quàm magnam. Ad hæc nemo dubitat, fatius esse, aliquid ab infirmo, vel inuito obtinere, quàm omnino nihil, legisque rigorem nonnihil mitigare, quàm totam legem refigere, hoc autem hîc locum habet. Denique quæcunque Aëriani contra ciborum delectum obiiciunt, ea, dum rectè expenduntur, eiusmodi sunt, vt rem magis statuunt, quàm euertant. ET de prima Christiani ieiunij parte hæc hæc hactenus: duas reliquas, quod minùs latè pateant, paucioresque difficultates habeant, expediemus paucis.

Satiè est aliquid ab egro impetrare, quàm omnino nihil.

Ieiunium ab Ecclesia indictum constare non posse, si sæpius quàm semel interdium corpus reficiatur.

CAPVT SEXTVM.

ANTVM cœnandum vel prandendum esse, dum Ecclesiastico ritu ieiunatur, id ex perpetua, constantique Ecclesiæ consuetudine veterumque traditione, necnon ex communi doctorum hominum sensu atque consensu manifestius est, quàm ex vlla synodali aut pontificia, quæ disertis verbis ea de re edita sit, lege aut constitutione.

DE veterum consuetudine nulla est quæstio. Nihil enim hoc scribi, aut dici potest planius: *De vespera ad vesperam affligetis animas vestras.* item: *Per diem affligetis animas vestras.* Atqui non fit probabile, Iudæos, à quibus ieiunationis modus maiorem partem in nos defluxit, præceptum illud eo sensu accepisse, vt interdium quidem inediam tolerarent, nocte verò tota, Mahometanorum more, genio indulgeret; siquidem eo ieiunationis ritu incensam DEI iram inflammassent veriùs, quàm placassent.

Leuit. 16.

Iudæi vsque ad vesperam ieiunij producebāt, ad cœque semel tantum cibū sumebant.

IGITVR per diem ieiunabant, aliasque corporis molestias sponte subibant, luce verò exacta, exhaustas ieiunio vires cibo potuque instaurabant. Id quod primos quoque Alexandria Christianos ad Iudæorum exemplum præstitisse commemorat Philo gentis illius scriptor nevtiquam ignobilis. Nullus, ait, ibi cibum, aut potum sumit ante solis occasum: nonnulli ex illis vix tertio quoque die famem sentiunt. nec desunt, qui prælauro sapientiæ epulo excepti, perdurent duplum eius temporis. Hæc ille & alia multa in eandem sententiam. Eundem ieiunandi ritum seruasse

Primi Christiani Alexandrini vsq; ad vesperam ieiunabant. Lib. de vit. cont.